

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

כח ר"ן

עין משפט נר מצוה

(א) ב"ק ק"ג: ב"ב נ"ד: גיטין י"ג: (ז) קדושין מט: מעילה כ"א, (ז) א [ומת] (כ) ד, [בספרי: דמלכא], (ה) [בספרי: דמלכא], (ו) מיר: אין תמונה זה רשאי להכריע שחל חזירו לפרוע לו את המכס אם לא מיראת המלכות דמי דדינא דמלכותא דינא לא יחא אלף הולאמו הא קיימא לן בפי הוג' (ב"ק ק"ג): דהפעת הולאמו תורתא. (ע"כ) מספרות הש"ס, (ו) למה לפעמי (ח) אין זה דינא דמלכותא אלף גולה דמלכותא, (ז) [בספרי: דמלכא], (ז) [בספרי: למלך],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה באומר כלבו היום ואינם אלא דברים בעלמא כל"ל והד"ס וי"א כלומר דברים בעלמא כלב ודעת דאין פיו ולבו שוים: (ב) ד"ה הא מידר וכו' לכן ידור לו: (ג) ד"ה מרין וכו' נגדר בשבועה: (ד) ד"ה אם אינן נקללות היום הב"ח מוקי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] בהראש סד"ה תנא ר"י ויבדלו מזהר דתנא דמתניתין השמיט לפרעמי אחר רבותא וסומך על תנא דברייתא שטנה רבותא הוה נבדרייתא:

מוסף רש"י

דינא דמלכותא דינא. על עניני מוכסין (גיטין י"ג) כל מסס וארעוניות ומתנות על משפטי העדות שניסיל להנהיג מלכותם, דינא הוה, שכל בני המלכות מקבלים עליהם חסות חוקי המלך ומשפטי ושלכן דין גמור הוא ואין לתמוך בתמון חזירו על פי חוק המלך הסגור ענין משום גול (רשב"ם ב"ב ד"ד).

פירוש הרא"ש

לא יפתח לו בנדר. אלא"י אומר דור לו שיהא תמונה: במה שהוא מירדו, ואפי' פתח לו לא יפתח לו לידור אלף במה שפתח לו ומיהו אם א"ל בפתח דור לו אף אם הוסיף חכמה לידור כניולו מורו ש"ל דלא הוה מיר ולא מיר ש"ל דידור אלף אם כן יפתח דור לו נבדר זה: וי"א אומרים א"ל

במה שאינו מירדו. דלא לי צוה אלף וזוהי מוסף לו ולא ידע הלא כלום שהוא רוצה לידור צוה אומר מיר הוה קמ"ל: ג' והאומר שמואל דינא דמלכותא דינא. אחד"ש קשה המכס מלח המלך אסור לגזול סימני ואין ימירו המכס לגזול לידור מיר: אלף: במכס שאין לו קצבה. והלא לא דינא הוה דדוקא נבדר שהוא שוה לכל בני המדינה יש לו רשות לקנות" לנשות אלף לא נבדר שאינו שוה למעט לזה ולרבותא לא אי נמי כיון שאין לו קצבה מירד ליקח יומר ממה שהמלך חפץ והלכו כולו גול: במכס העומד מאיליו. בלא דעת המלך: דרבי נדר. שלא יעבור על נדרי: באומר כלבו היום ומוציא בשפתיו חכם. ודברים שגלג המוכיחין היין דברים: תנא מתניתין נדר להודיעך בחן דב"ש. ואפי' דמי המירא עדיף אדרייתא קא סמיך לאשעוניה דה כח דהיתורא א: שאין שאלה בשבועה. משום חומר דשבעה אמרו חכמים שאין להמירה והכי קאמר ב"ש לא יפתח החכם פתח להמיר שבעה: מתני' הרי נבדרייתא האלו קרבן אם אינן נקצצות כו'. ראה רוח חסד מנצבת וכל האלמות בספק פתח וילתן מן קרבן וכן ראה ליקח שבעה עשרו ועליו וילתן מן בספק שיהיה ואמר אלו היו קרבן אם אינן נקללות ועלית הוה קרבן אם אינן נקללות דלא ידע דלא ידע שגגות דלעומת מה שיהיה סבור שהיה חסד וילתן ולא נגדר כלבו הקדשין אלא משמע לן נדרים שגלג כי הוי ללא מוסף לא היין דברים: פירוש למכר.

חזן מבשבעה. שלא יאמר יאסרו פירות שבעולם עלי שבעה אס אינן של תרומה: לא יפתח לו נדר. אס הליסטים אינן מוקיין שידור לא יפתח לו הוה בעצמו: במה שהוא מדינו. כלבד ידור ולא נבדר אחר כדמפרש: ידור אסר לו וכו' אסור מותרם לו. דהיינו

במה שהוא מדינו: וצונו אסורים.

דינא במה שלא מדינו: ג' דינא

דמלכותא דינא. ולאו נדרי אונסין

יניחו ואמאי נודרין למוכסין להצריח

המכס ומה מלכות: שאין לו קצבה.

שנוטל כל מה שרצה: במכס העומד

מאליו. ולא אסר מלכות: כיון דאמר

יאסרו. ולא אסר מלכותא דהערמה

איתסרו ליה: באומר יאסרו היום.

דהיינו הערמה דההוא יומא למוד

אסר נפשיה: אי דאמר היום לא

מקבל מיניה מוכס. ואינו מניחו

נבדלי אסור נדר שלא יטול הפירות

שהיי שומע דהערמה נדר: באומר

כלבו היום: (א) אינם דברים.

בעלמא: לא יפתח לו שבעה. שלא

יאמר לו אס תרצה אשבע לך: הא

נגדר יפתח לו. שיאמר לו אס תרצה

אדור לך נדר: הא מידר נדר ליה

שבעה. אס הליסטים מוקיין לכן

(ט) וידור לו כן כלשון שבעה כדלמך

לעיל: והא סנ וכו'. ואמאי קמני

נבדרייתא דלא יפתח לו שבעה:

מריך הכי סנא במסני' נגדר להודיעך

כחן דביס שמאי. דלפילו נגדר גרידא

לא וכו' נגדר (ט) שבעה: ונבדרייתא

סנא שבעה להודיעך כחן דב"ש.

דלפי' שבעה יפתח לו. ונבדרייתא

משום ד"ה נשנית ולאו דוקא היא

ולא מניח למימר התם שבעה הוא

דלא יפתח וכו' ולא מקשינן דב"ש

אדב"ש: רב אשי אסר הכי קסני.

האי לא יפתח נבדרייתא לא משמע

כדלמרינן דבאונסין קאי אלף האי

לא יפתח דב"ש סברי לא יפתח לו

החכם פתח לחכמה להשאל לפי שבעתו

דאין שאלה לשבעה לפי חכמה

ולכא למידק מיניה שום קושיא:

מתני' אסר הרי נטיעות האלו קרבן.

כלומר שיהו הקדש: אס אינן נקללות.

היום (ו) מוקי לה בגמרא ועבר

היום ולא נקללו ולא נשרף הטלית

הרי הן הקדש ויש להן פדיון

והדמים ינסו הקדש והס יאלו

לחולין: אלף אסר אסר הרי

הנטיעות האלו קרבן עד שיקללו

אין

להודיעך כחן דב"ש. דלפילו נגדר לא יפתח:

סנא נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

חזן מבשבעה. דחמירא דכתיב דה לא ינקט: לא יפתח לו נדר. אס אינן אומר נדר לו: במה שהוא מדינו. כלבד ידור ולא נבדר אחר כדמפרש: ידור אסר לו וכו' אסור מותרם לו. דהיינו

במה שהוא מדינו: וצונו אסורים.

דינא במה שלא מדינו: ג' דינא

דמלכותא דינא. ולאו נדרי אונסין

יניחו ואמאי נודרין למוכסין להצריח

המכס ומה מלכות: שאין לו קצבה.

שנוטל כל מה שרצה: במכס העומד

מאליו. ולא אסר מלכות: כיון דאמר

יאסרו. ולא אסר מלכותא דהערמה

איתסרו ליה: באומר יאסרו היום.

דהיינו הערמה דההוא יומא למוד

אסר נפשיה: אי דאמר היום לא

מקבל מיניה מוכס. ואינו מניחו

נבדלי אסור נדר שלא יטול הפירות

שהיי שומע דהערמה נדר: באומר

כלבו היום: (א) אינם דברים.

בעלמא: לא יפתח לו שבעה. שלא

יאמר לו אס תרצה אשבע לך: הא

נגדר יפתח לו. שיאמר לו אס תרצה

אדור לך נדר: הא מידר נדר ליה

שבעה. אס הליסטים מוקיין לכן

(ט) וידור לו כן כלשון שבעה כדלמך

לעיל: והא סנ וכו'. ואמאי קמני

נבדרייתא דלא יפתח לו שבעה:

מריך הכי סנא במסני' נגדר להודיעך

כחן דביס שמאי. דלפילו נגדר גרידא

לא וכו' נגדר (ט) שבעה: ונבדרייתא

סנא שבעה להודיעך כחן דב"ש.

דלפי' שבעה יפתח לו. ונבדרייתא

משום ד"ה נשנית ולאו דוקא היא

ולא מניח למימר התם שבעה הוא

דלא יפתח וכו' ולא מקשינן דב"ש

אדב"ש: רב אשי אסר הכי קסני.

האי לא יפתח נבדרייתא לא משמע

כדלמרינן דבאונסין קאי אלף האי

לא יפתח דב"ש סברי לא יפתח לו

החכם פתח לחכמה להשאל לפי שבעתו

דאין שאלה לשבעה לפי חכמה

ולכא למידק מיניה שום קושיא:

מתני' אסר הרי נטיעות האלו קרבן.

כלומר שיהו הקדש: אס אינן נקללות.

היום (ו) מוקי לה בגמרא ועבר

היום ולא נקללו ולא נשרף הטלית

הרי הן הקדש ויש להן פדיון

והדמים ינסו הקדש והס יאלו

לחולין: אלף אסר אסר הרי

הנטיעות האלו קרבן עד שיקללו

אין

להודיעך כחן דב"ש. דלפילו נגדר לא יפתח:

סנא נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

נבדרייתא שבעה להודיעך כחן דב"ש. דלפילו

בא א ב ג מ"י פ"ג
מלכות שבעה
הלכה א ופי' מהל' מירד
הלכ' אן סמך לאון רמז
טושיע י"ד סמן רלז
ספי' ד:

בב ד מ"י פ"ה מהל'
גולה מהלכה יא עד
סוף הפרק סמך עשין סח
טור ש"ע ח"מ סמן שסט
ספי' ד וטע' ז ח ט:
בב ד מ"י פ"ה מהל' יא
ספי' ד:

הלכה א סמך שס ואלאון
רמז טור ש"ע ספי' ו
טור ש"ע י"ד סמן רלז
ספי' ד:

בב ד מ"י פ"ג מהל'
שבעה הלכה ג
ופי' מהל' מירד הלכה ב
סמך לאון רמז טור
ש"ע י"ד סמן רלז ספי'
ד:

בב ט מ"י שס ופי'
מלכות מעילה
הלכה א ופי' מהל'
מירד הלכה ט ופי'
מהל' אשוח אן סמן
שס ופי' ד טור ש"ע שס
וסי' רי טע' ג וטושיע
ח"מ י"ד ספי' ד:

בב י מ"י פ"ו מהל'
שבעה הלכה א טור
ש"ע י"ד סמן רלז
בב ב מ"י פ"ד מהל'
מעילה הלכה יא:

גליון הש"ס
גב' בית שפאי אומרים
וב' עי' לעיל כב ע"ב
ברין ד"ה אסר רב אס:

תוספות

והא אסר שמואל דינא
דמלכותא דינא. פי' ב"ק
דף ק"א: במכס שאין
לו קצבה. ואם תאמר מכל
מוקדש דמלכותא הוה
י"ל כיון שאין דרך
המוסרין כן אין דינא
אלף גולה כל מוכס
עומד: ואפי' דבדריא לן
דברים שגלג אין דברים
לגבי אונסין שר דבנן ופי'
הא לעיל דף כ: גבי ד'
מירד המירד חס
אונס אף על גב דהוה
דברים שגלג היין עומד
י"ל דהא היי עומד
משום דאין סמך שדעמו
לך ויין דאין סמך הרי
אלף גולה לא הוה
כאלו מוקדש להריא ולא הוה
דברים שגלג אלף הכא ליהא
למימר אן סמך יא לא
האונס ויין תלמוד חס
ובין שם הארץ מיתבאר בלא
אונס כשאר כלבו היום
כיון דלא שייך אן סמך
והא דבנ עקובא ששבע
ומבטלה כלבו (מתכסה בזה)
התם נמי הוה אונס שהיה
צורך גזול ליה נבדע

אחז עז פנים שהיה ממזר (טוסף ע"פ השמטות הנאמרו) [פסקא מכלן] יא למקח עבדיו לנשבע ע"י הערמת לבו כשגילג לנשבע

שבעה למשל העיר שלא יכרוה ממדינה או כיוצא בזה שחשבו כלבו היום או שום תנאי אחר וכלבד שלא יסמור בפירות

מה שגלגו את מה שפיו כמו אס מפרש לו המושל כדלפי' לעולם ועמה אס יתשוב כלבו היום א"כ יסמור את מה שפיו

אלף יתשוב כלבו כל זמן שאין אס בלומה מתח ממשלמן: וי"א אומרים יש שאלה בשבועה. פי' מוקדש להריא ולא הוה

לעיל דף כ: אין מוקדש לאלף ישראל מוקי אן דב"ה דהכא נגדר תנאי אי נמי שבעה רק [לא] הויכ שם שמים:

הרי נטיעות האלו קרבן. הכא מירי שמתפס ליה למי קרבן ממש דלא מירי בקוננות מדלא אסר קרבן ואפילו ל"מ

דלא שגלג בין הקרבן לקרבן דכל ענין חול אסור קוס ה"מ כשאר אסור או עליו או על חזירו בגון שאמר ככר זו

קרבן או עליו או עליו אלף כן שאמר קרבן תתמא ויטו מדינא קרבן גבי שום אסר הלכך ע"כ למי קרבן אמר: אם

אין נקצצות. כגון דלכא יוקא נפישא כדלמך בגמ' וסבור הוא שלא יוכלו ליתלמן מן הרות וכן טלית זו אם אינן נשרפת

כגון דלכא ליקח אסור שלא יוכל ליתלמן מן האס ואפילו יא יאן פדיון כלום הוה קדושה ויין מועיל בזה ואנן

דקמני כפיסא אין לן פדיון מנה נמי כפיסא יא לם פדיון אלף עיקר חידוש ממה שס קדושים כפיסא:

אין

אחז עז פנים שהיה ממזר (טוסף ע"פ השמטות הנאמרו) [פסקא מכלן] יא למקח עבדיו לנשבע ע"י הערמת לבו כשגילג לנשבע

שבעה למשל העיר שלא יכרוה ממדינה או כיוצא בזה שחשבו כלבו היום או שום תנאי אחר וכלבד שלא יסמור בפירות

מה שגלגו את מה שפיו כמו אס מפרש לו המושל כדלפי' לעולם ועמה אס יתשוב כלבו היום א"כ יסמור את מה שפיו

אלף יתשוב כלבו כל זמן שאין אס בלומה מתח ממשלמן: וי"א אומרים יש שאלה בשבועה. פי' מוקדש להריא ולא הוה

לעיל דף כ: אין מוקדש לאלף ישראל מוקי אן דב"ה דהכא נגדר תנאי אי נמי שבעה רק [לא] הויכ שם שמים:

הרי נטיעות האלו קרבן. הכא מירי שמתפס ליה למי קרבן ממש דלא מירי בקוננות מדלא אסר קרבן ואפילו ל"מ

דלא שגלג בין הקרבן לקרבן דכל ענין חול אסור קוס ה"מ כשאר אסור או עליו או על חזירו בגון שאמר ככר זו

קרבן או עליו או עליו אלף כן שאמר קרבן תתמא ויטו מדינא קרבן גבי שום אסר הלכך ע"כ למי קרבן אמר: אם

אין נקצצות. כגון דלכא יוקא נפישא כדלמך בגמ' וסבור הוא שלא יוכלו ליתלמן מן הרות וכן טלית זו אם אינן נשרפת

כגון דלכא ליקח אסור שלא יוכל ליתלמן מן האס ואפילו יא יאן פדיון כלום הוה קדושה ויין מועיל בזה ואנן

דקמני כפיסא אין לן פדיון מנה נמי כפיסא יא לם פדיון אלף עיקר חידוש ממה שס קדושים כפיסא:

אין

אחז עז פנים שהיה ממזר (טוסף ע"פ השמטות הנאמרו) [פסקא מכלן] יא למקח עבדיו לנשבע ע"י הערמת לבו כשגילג לנשבע

שבעה למשל העיר שלא יכרוה ממדינה או כיוצא בזה שחשבו כלבו היום או שום תנאי אחר וכלבד שלא יסמור בפירות

מה שגלגו את מה שפיו כמו אס מפרש לו המושל כדלפי' לעולם ועמה אס יתשוב כלבו היום א"כ יסמור את מה שפיו

אלף יתשוב כלבו כל זמן שאין אס בלומה מתח ממשלמן: וי"א אומרים יש שאלה בשבועה. פי' מוקדש להריא ולא הוה

לעיל דף כ: אין מוקדש לאלף ישראל מוקי אן דב"ה דהכא נגדר תנאי אי נמי שבעה רק [לא] הויכ שם שמים:

הרי נטיעות האלו קרבן. הכא מירי שמתפס ליה למי קרבן ממש דלא מירי בקוננות מדלא אסר קרבן ואפילו ל"מ

דלא שגלג בין הקרבן לקרבן דכל ענין חול אסור קוס